

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 37)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551 : 39) ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไว้ว่า ต้องมีทักษะในการคิดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย เขียนบันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการ และมีมารยาทในการเขียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพนั้น ครูจะต้องฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด และถ่ายทอดความคิดออกมาดัง อัจฉรา ชิวพันธ์ (2547 : 2) กล่าวไว้ว่า ถ้าผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ การฟัง การอ่าน ทักษะทางการถ่ายทอดภาษา ได้แก่ การพูดและการเขียน ซึ่งแต่ละทักษะจะมีความสัมพันธ์กัน เราสามารถใช้ทักษะการเขียนแทนการพูดได้ โดยอาศัยการถ่ายทอดคำพูดเป็นตัวหนังสือให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวและความคิดของผู้เขียน การถ่ายทอดความคิดต้องอาศัยทั้งความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และการค้นคว้า นักเรียนจะประสบความสำเร็จในการเขียนมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการเขียน ดังนั้นครูสอนภาษาไทยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กลวิธีการสอนที่น่าสนใจ หาเทคนิควิธี และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเพื่อฝึกทักษะให้นักเรียนสามารถเขียนถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การฝึกการเขียนจะต้องฝึกรู้จักใช้ความคิด รู้จักจัดความสำคัญของข้อคิดและเรียบเรียงออกมา เป็นเรื่องราวที่สื่อความหมายได้ตรงกันทั้งผู้เขียนและผู้อ่าน ทักษะการเขียนจะต้องสัมพันธ์กับ ทักษะการคิด เพราะถ้าปราศจากความคิดก็เขียนไม่ได้ การพัฒนาทักษะการเขียนจึงควรพัฒนา ควบคู่ไปกับทักษะการคิด เพราะการเขียนจะช่วยให้เด็กได้แสดงความคิดอย่างเสรี สามารถ จินตนาการและใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ได้ในเวลาต่อมา การเขียนจึงมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิด ด้วยการฝึกฝนให้รู้จักการแก้ปัญหาจากบทเรียน มีเจตคติที่ดีและมีความมั่นใจในตนเองกล้า แสดงความคิดออกมาเป็นตัวอักษรให้ผู้อื่นเข้าใจตามที่ตนเองประสงค์ ครูจึงเป็นผู้มีบทบาท สำคัญที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด จินตนาการ โดยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมี ความสบายใจและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ เพราะประสิทธิภาพ การเรียนรู้ของแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน (รุ่งทิพย์ อนุเมธาคุณ. 2544 : 5)

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่ส่งเสริมการพัฒนาความคิดได้มาก เพราะ การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาตัวผู้เรียนถึง 2 ประการ คือเป็นการฝึกทักษะการคิด เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางการเขียนของนักเรียนให้ดีขึ้นและเป็นการฝึกทักษะความคิดเพื่อ พัฒนาสมรรถภาพทางการเขียนให้กว้างขวางมากขึ้นดัง ขจิตพรธณ ประดิษฐพงศ์ (2535 : 4) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การที่เด็กจะใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์นั้นเป็นเรื่องยากเพราะทักษะ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ซับซ้อนอย่างมากต้องอาศัยความรู้ความสามารถและการฝึกฝนจึงจะ เขียนได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องฝึกนักเรียนให้เกิดทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ บันตือ พดุกะวัน (2533 : 79) กล่าวว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้ได้ผลดีควรใช้เวลา ฝึกอย่างต่อเนื่องและฝึกให้ได้ตั้งแต่วัยเด็ก และเบญจมาศ คุ่มทรัพย์ (2550 : 73) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นต้องการให้นักเรียน คิดได้อย่างหลากหลายและถ่ายทอดความคิดออกมาด้วยการเขียน กิจกรรมเริ่มจากง่ายไปหา ยาก โดยเริ่มจากการสร้างคำฝึกให้นักเรียนเขียนเป็นคำจนคล่องแคล่วแล้ว กิจกรรมต่อไปจึงฝึก ให้นักเรียนเขียนเป็นประโยคง่าย ๆ ทำให้นักเรียนเข้าใจดี สามารถใช้คำเขียนเป็นประโยคได้ อย่างหลากหลาย จากนั้นครูจึงจัดกิจกรรมการเขียนข้อความบรรยายภาพ โดยกำหนดภาพง่าย ๆ ให้เป็นที่สนใจของนักเรียน ให้ดูภาพแล้วตั้งชื่อเรื่องแล้วฝึกเขียนภาพต่อเนื่องให้เป็นเรื่องราว กิจกรรมดังกล่าว เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความคิดที่แปลกใหม่อันเป็นบ่อเกิดของความคิด สร้างสรรค์ ครูเป็นผู้ชี้แนะและให้คำปรึกษาให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ทำใ้ นักเรียนมีความสนใจและร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน

ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องหาสิ่งเร้าหรือสื่อการเรียนการสอนที่จะมากระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับรู้แล้วเกิดความคิด เกิดจินตนาการ แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาษา สื่อการสอนมีหลายรูปแบบ สื่อประเภทหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนแล้วเกิดจินตนาการเกิดความคิด และสามารถนำมาใช้ในการเขียนเรื่องเชิงสร้างสรรค์ได้ดี คือ การใช้แบบฝึก เพราะแบบฝึกต้องอาศัยเทคนิคกระบวนการและขั้นตอนการฝึกที่ชัดเจน สร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ อยากที่จะเขียน ดังที่ วรรณภา เกรียงเนียม (2531 : 43) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่า เป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะทางภาษาของนักเรียน เป็นประโยชน์สำหรับครูในการสอน ทำให้ทราบพัฒนาการทักษะการเขียน สามารถเห็นข้อบกพร่องเพื่อจะหาทางแก้ไขปรับปรุงได้ทันที ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ เมฆจรสกุล (2548 : 64) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะในการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพ 85.43/82.18 และ กฎการเรียนรู้ของธอร์นไคค์กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดได้ดีก็ต่อเมื่อ ได้มีการฝึกฝนซ้ำ ๆ บ่อย ๆ และต่อเนื่อง

นอกจากนี้ เบญจมาศ คุ่มทรัพย์ (2550 : 73) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น ต้องการให้นักเรียนคิดได้อย่างหลากหลายและถ่ายทอดความคิดออกมาด้วยการเขียน กิจกรรมเริ่มจากง่ายไปหายากโดยเริ่มจากการสร้างคำฝึกให้นักเรียนเป็นคำงานทดลองแล้วกิจกรรมต่อไปจึงฝึกให้นักเรียนเขียนเป็นประโยคง่าย ๆ ทำให้นักเรียนเข้าใจดีสามารถใช้คำเขียนเป็นประโยคได้อย่างหลากหลาย จากนั้นครูจึงจัดกิจกรรมการเขียนข้อความบรรยายภาพ โดยกำหนดภาพง่าย ๆ ให้เป็นที่สนใจของนักเรียน ให้ดูภาพแล้วตั้งชื่อเรื่องแล้วฝึกเขียนต่อเนื่องให้เป็นเรื่องราว กิจกรรมดังกล่าวเป็นการฝึกให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ครูเป็นผู้ชี้แนะและให้คำปรึกษาให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยทำให้นักเรียนมีความสนใจและร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน

โรงเรียนชุมชนกุงเก่าราษฎร์ประสิทธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษา ภาพลันธุ์ เขต 2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนชุมชนกุงเก่าราษฎร์ประสิทธิ์ พุทธศักราช 2553 โดยยึดแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับพื้นฐานรอบสอง พุทธศักราช 2549 - 2553 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2549 : 27) มาตรฐานที่ 4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้

คือ คิดเป็นร้อยละ 68.00 และจากผลการประเมินคุณภาพขั้นพื้นฐาน (ด้านการเขียน) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2553 พบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.78 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้น เขต 2 (2553 : 9) และจากการประเมินผลหลังสอนรายชั่วโมงของนักเรียนและผลงานของนักเรียนจากการทำใบงานพบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านการเขียนมากที่สุด เช่น การเขียนคำ การแต่งประโยค การเขียนเรื่องตามจินตนาการจะเขียนได้น้อย ไม่สามารถเขียนสื่อสารเป็นเรื่องราวได้ เขียนสับสนวุ่นวาย ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะถ่ายทอดเนื้อหา

จากสภาพปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขและพัฒนา ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในลักษณะเรียนจากง่ายไปหายาก เช่น ได้ฝึกคิด การสร้างคำ การแต่งประโยค ฝึกเขียนเรื่องจากคำ จากภาพ จะทำให้นักเรียนสามารถเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

คำถามการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สามารถพัฒนาทักษะเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้มากน้อยเพียงใด
2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อันใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้อันใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกสามารถนำไปใช้จัดการจัดการเรียนรู้อันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชน กุ่งเก้ารามภูรีประสิทธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน นักเรียน 18 คน 1 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเรื่องเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

3. เนื้อหาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เนื้อหาตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 2 การเขียน เพื่อพัฒนานักเรียนตามตัวชี้วัดดังนี้

3.1 กัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด

3.2 เขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน

3.3 เขียนบันทึกประจำวัน

3.4 เขียนจดหมายลาครู

3.5 เขียนเรื่องตามจินตนาการ

3.6 มีมารยาทในการเขียน

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน 22 ชั่วโมง ด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 ชุด

4. สถานที่และระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนชุมชนกุ่งเก้ารามภูรีประสิทธิ์ อำเภอท่าคันโท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้น การเขียนเรื่องเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งประกอบด้วย สาระสำคัญ ตัวชี้วัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล จากการทำแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์แต่ละชุด และบันทึกผลหลังสอนของ ครูผู้สอน

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนจากกิจกรรมตามแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เช่น การสร้างคำใหม่ การแต่งประโยคจากคำ แต่งประโยคจากภาพ การเขียนเรื่องจากภาพ เขียนตามจินตนาการ ที่ผู้เรียนสามารถเขียนสื่อสารเรื่องราวให้ผู้อื่นเข้าใจได้

แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง แบบฝึกกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ภาพ คำ เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และถ่ายทอดความคิดนั้นเป็นภาษาเขียน โดยไม่จำกัดจำนวนและคิดได้หลายทิศทาง

ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ หมายถึง เกณฑ์ในการตัดสินคุณภาพของ การจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อเอกสารประกอบการเรียนที่ได้มาตรฐาน 80 / 80 ดังนี้

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากจาก แบบฝึกทักษะการเขียนเรื่องเชิงสร้างสรรค์ ที่ใช้แบบฝึกปฏิบัติแต่ละชุด จำนวน 3 ชุด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง จำนวนร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้ จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ซึ่งได้ร้อยละ 80 ขึ้นไป

ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ค่าที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียนที่เรียนด้วยแบบฝึก ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ว่าผู้เรียน มีคะแนนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละเท่าใดของคะแนนเต็ม โดยการวัดด้วยแบบทดสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของผู้เรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วัดโดยใช้ แบบทดสอบแบบปรนัย และการเขียนเรื่องจากภาพ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก นึกคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียน โดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เช่น รูปภาพ เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ วัดโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึก ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รักการเรียนรู้ และสามารถนำทักษะจากการทำแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. สถานศึกษา ได้สารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป